

DE CE EDUCAȚIE NON-FORMALĂ?

Înv. Cincu Bianca,
Școala Gimnazială „Ion I. Graure”, Bălteni, Olt

„Nu poți învăța un om, îl poți doar ajuta să învețe”

Galileo Galilei

Unul din instrumentele cele mai practice și eficiente care ar putea să fie la îndemâna cadrului didactic în încurajarea acceptării diversității este educația non-formală.

Oamenii nu încetează niciodată să învețe. Conform caracteristicilor vârstelor, elevii cu care lucrăm pot asimila foarte multe cunoștințe, abilități și atitudini în perioada copilăriei și a adolescenței. Elevii învață lucruri diferite, în contexte diferite, în momente diferite din viață. Învață foarte mult în cadrul formal oferit de școală, dar nu putem să neglijăm oportunitățile de învățare pe care educația non-formală le oferă prin instrumentele sale. Orice experiență de învățare contribuie la o înțelegere mai clară a mediului în care trăim, care în cele din urmă va duce la creșterea nivelului de participare în societate.

Modul în care alegem să desfășurăm o activitate sau să structurăm procesul educațional depinde în mare măsură de contextul în care lucrăm. Particularitățile grupului cu care lucrăm, așteptările lui, resursele de care dispunem, sunt factori de care trebuie să ținem cont întotdeauna atunci când lucrăm cu copiii. Uneori putem fi mai creativi sau ne putem juca mai mult, alteori avem mai puțin timp și abordăm un alt gen de activitate, însă toate acestea depind de contextul în care ne aflăm: formal, non-formal sau informal.

Vorbim în general despre cele trei tipuri de educație referindu-ne la anumite locuri sau activități în care ele sunt mai des întâlnite: educația formală – sistemul școlar, educația non-formală – traininguri și jocuri educative și educația informală (familie, grupul de prieteni).

Educația non-formală se referă la o activitate organizată sau semi-organizată, intenționată și voluntară care are ca scop îmbunătățirea anumitor abilități și competențe în afara sistemului școlar. Aici considerăm noi că educația non-formală ar putea avea un rol important în acceptarea și respectarea diversității.

Educația formală – este educația care are loc într-un cadru organizat, un sistem educațional structurat care urmărește dobândirea de competențe profesionale și cunoștințe specializate. Școala

este mediul în care înțelegerea diversității poate să prindă contur, dar de multe ori ne putem confrunta cu situații în care prejudecata se poate dobândi chiar la școală.

Educația informală – se referă la procesul continuu de învățare, în cursul căruia ne dezvoltăm propriile valori, principii și atitudini, dobândim competențe și cunoștințe în funcție de resursele educaționale existente în propriul nostru mediu de dezvoltare și de experiențele pe care le trăim zilnic. Prejudecata și stereotipul se dezbate de cele mai multe ori în mediul informal acolo unde vecinii, prietenii, colegii își lasă amprenta asupra credințelor și valorilor noastre.

De cele mai multe ori educația non-formală este prezentată în opoziție cu educația formală, generând astfel ideea, greșită de altfel, că acestea ar fi două tipuri de educație complet diferite și opuse atât prin conținut, cât și prin competențele pe care le dezvoltă. De fapt, în practică observăm de multe ori că elemente specifice celor două tipuri de educație funcționează împreună și chiar se completează în atingerea obiectivelor de învățare și dezvoltare ale tinerilor. Temele discutate în școli, materiile din aria curriculară au de multe ori nevoie de instrumentele educației non-formale, așa cum și în activitățile non-formale folosim metode practicate în școală sau în timpul activităților formale.

Termenul de „educație non-formală” a apărut în jurul anilor '70 când s-a dorit o delimitare mai precisă a activităților educative care aveau loc în afara sistemului de învățământ formal. Educația non-formală pleacă de la ciclul învățării prin experiență și se caracterizează prin:

- Participarea voluntară
- Este accesibilă tuturor
- Este un proces educațional organizat și intenționat
- Propune o structură democratică, orizontală a învățării
- Este orientată către participant și încurajează exprimarea trăirilor acestuia
- Încurajează comunicarea între participanți
- Se concentrează mai ales pe situații de zi cu zi în vederea formării abilităților sociale

Așa cum spuneam mai sus, educația non-formală pleacă de la ciclul învățării prin experiență. Acest ciclu al învățării prin experiență include trei acțiuni principale, acestea fiind și partea comună a activităților non-formale și a celor informale și se referă la: activitatea propriu-zisă sau experiența (joc, simulare, joc de rol, etc.) reflecția, generalizarea și aplicarea. Ceea ce deosebește educația non-formală de cea formală, este tocmai etapa imediat următoare experimentării, care este împărtășirea reacțiilor, a trăirilor și a rezultatelor

cu grupul (sau reflecția). În această etapă, identificăm schimbările pe care experiența le-a produs asupra tinerilor. După experimentare, facem astfel trecerea către cea de-a doua acțiune, reflecția, când devenim conștienți de efectele produse. În etapa următoare începem să asimilăm rezultatele prin discuții, analiza experienței și generalizarea cu situații similare din viața participanților - etapa care se numește generalizare sau interpretare. Eficiența actului de învățare va fi dovedită, însă, în faza de aplicare, când prin generalizarea experienței vom putea aplica ceea ce am dobândit prin experiența anterioară unor situații diferite. Tot acest proces este facilitat de cadru didactic trecând participanții prin fiecare etapă: experimentare, reflecție, generalizare și aplicare.

Învățarea prin experiență este importantă în primul rând datorită posibilității de a ne pune în situații în care nu ne aflăm în mod obișnuit, facilitându-ne astfel înțelegerea cu privire la modul în care trăiesc și simt alți indivizi. La baza învățării prin experiență stă interacțiunea dintre participant cu o situație concretă de învățare pe care acesta o experimentează și care de cele mai multe ori este facilitată de către cadru didactic.

Experiența de învățare a elevului se maximizează atunci când profesorul folosește metode specifice învățării prin experiență ca:

- jocul de rol,
- jocul de simularea, dezbateră
- implicarea tinerilor în proiecte concrete pe tematica diversității
- încurajarea tinerilor să participe în proiecte care stimulează mobilitatea

În consecință, participanții sunt în centrul propriului lor proces de învățare, cadrul didactic doar ghidând învățarea. Participanții sunt puși în fața unei experiențe de învățare în urma căreia pot reflecta asupra a ceea ce au trăit, simțit, pot generaliza sau interpreta experiența prin care au trecut, în cele din urmă găsind modalitățile și soluțiile cele mai bune de a pune în practică ceea ce au învățat.

BIBLIOGRAFIE:

1. Cucuș, C., 1998, Psihopedagogie, Editura Polirom, Iași ;
2. Joița, E., 2003, Pedagogie și elemente de psihologie școlară, Editura Arves, Craiova;
3. Toader, A.D.,1995, Psihologia schimbării și educația. Polarități și accente ale procesului educațional, EDP, București.